

Riksdagens kulturutskott

Ärende: Bildningsalliansens utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av integration och till lagar som har samband med den RP74/2026 vp

Bildningsalliansen tackar kulturutskottet för möjligheten att ge sitt utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av integration och till lagar som har samband med den

Inledning

Bildningsalliansen anser att regeringens proposition försämrar fria bildningsarbetets verksamhetsförutsättningar och försämrar invandrades möjligheter till integration. Förslaget innebär betydande nedskärningar i finansieringen av det fria bildningsarbetet och inskränker enligt lag dess möjligheter att fullfölja ett centralt bildningsuppdrag, integrationsutbildning. Dessutom riskerar propositionen att utesluta viktiga målgrupper, såsom invandrade, från deltagande i utbildning inom det fria bildningsarbetet.

Regeringsprogrammets mål är att 5–10 % av nyanlända och migranter ska integreras på svenska. I dag har en betydande andel av dessa valt att delta i integrationsutbildning eller grundläggande litteracitetsutbildning inom det fria bildningsarbetet. Den föreslagna lagstiftningen riskerar att försämrade dessa möjligheter, vilket i sin tur försvårar uppnåendet av regeringsprogrammets egna målsättningar. Integrationsutbildning på svenska ska vara lika tillgängligt som integrationsutbildning på finska.

Centrala lagändringar och konsekvenser

Lagen om främjande av integration

Integrationsutbildningen föreslås att begränsas till arbetskraftsutbildning (§ 26 och § 27).

Konsekvenser:

- Den svenskspråkiga integrationsutbildningen har till största del anordnats inom den fria bildningen. Lagändringen kan innebära betydliga försämringar för utbudet på svensk integrationsutbildning.
- Läroanstalter inom det fria bildningsarbetet kan inte längre anordna integrationsutbildning.
- Den nuvarande modellen med flera utbildningsanordnare avvecklas, vilket minskar flexibiliteten och mångfalden i utbildningsutbudet för målgruppen.
- Tillgängligheten försämras särskilt för grupper som inte deltar i arbetskraftsutbildning, såsom hemmavarande föräldrar, äldre, lågutbildade och personer som överskridit integrationstidens gräns.

Deltagande i frivilliga studier begränsas (§ 30)

Förslaget innebär att deltagande i utbildning inom det fria bildningsarbetet med integrationsstöd endast är möjligt om det bedöms främja sysselsättning.

Konsekvenser:

- Deltagande blir ett undantag i stället för en etablerad väg, såsom det varit nu.
- Integrationsmålen snävas till arbetsmarknadsnytta, medan bredare mål såsom, språkkunskaper, vardagsfärdigheter och samhällelig delaktighet får mindre vikt.

Åldersgräns för vuxenutbildning

Propositionen inför en åldersgräns (under 40 år) för studier inom grundläggande utbildning för vuxna.

- Detta saknar utbildningspolitisk grund.
- Läs- och skrivkunnighet är en grundläggande rättighet och samhällskompetens, inte enbart en arbetskraftspolitisk fråga.
- En sådan begränsning strider mot principerna om kulturella rättigheter.

Om en åldersgräns anses nödvändig bör den, enligt Bildningsalliansen, endast gälla slutfasen av utbildningen och inte inledningsskedet där de grundläggande färdigheter utvecklas.

2. Lagen om fritt bildningsarbete

Avskaffande av lagstadgad uppgift och statsandel (§ 9 och § 10) för den fria bildningen

Förslaget innebär att:

- den lagstadgade uppgiften att ordna integrationsutbildning för fritt bildningsarbete slopas,
- den 100 % statsandelsfinansierade integrations- och läskunnighetsutbildningen avskaffas,

Konsekvenser:

- Statsandelsfinansiering (ca 12,2 miljoner euro år 2025) försvinner från fria bildningen utan att ersättas.
- Undervisnings- och kulturministeriets styrning angående integrationsutbildning upphör, med ett fåtal undantag.
- Betydande ekonomiska konsekvenser uppstår för läroanstalterna, särskilt folkhögskolorna, där integrationsutbildning kan utgöra 20–50 % av hela finansieringen för läroanstalten.
- Många läroanstalter riskerar att lägga ned sin verksamhet, vilket också påverkar annan utbildning, exempelvis utbildning för läropliktiga i dessa regioner.

Brist på övergångstid

Reformen föreslås träda i kraft 1.1.2027 utan någon övergångsperiod.

Konsekvenser för fritt bildningsarbete:

- Svenskspråkig integrationsutbildning hotas i sin helhet.
- Upp till 7 folkhögskolor riskerar nedläggning och ytterligare 21 får kraftigt försämrade verksamhetsförutsättningar. Det betyder att strukturer rämner och utbildningsutbud i regionen försvinner, tillgänglighet till utbildning försvagas.
- Utbildningen för läropliktiga, det sk. folkhögskoleåret försvagas.
- Kompetens försvinner från fria bildningens läroanstalter

Konsekvenser för arbetsmarknaden och individer

- Flera hundra lärare riskerar att förlora sina arbeten.
- Invandrades möjligheter till sysselsättning försämras.
- Nästan 10 000 heltidsstuderande förlorar sina studieplatser utan ersättande alternativ.

Konsekvenser för samhället

- Risken för socialt och generationellt utanförskap ökar.
- Bristande språkkunskaper hos föräldrar påverkar barnens studieförutsättningar negativt.
- Likvärdig tillgång till utbildning försämras.
- Kommunernas möjligheter att erbjuda flexibla integrationslösningar minskar samtidigt som deras resurser reduceras.

Bildningsalliansen föreslår att riksdagens kulturskott kräver följande ändringar:

Lagen om främjande av integration

- **§ 26:** Möjligheten att ordna integrations- och läskunnighetsutbildning inom det fria bildningsarbetet ska bevaras.
- **§ 30:** Rätten att delta i utbildning inom fri bildning som frivilliga studier med integrationsstöd ska tryggas.
- **Åldersgräns 40 år:** Ska inte gälla inledningsskedet av grundläggande utbildning för vuxna

Lag om fritt bildningsarbete

- **§ 9:** Den lagstadgade uppgiften och 100 % statsandelsfinansiering ska bevaras.
- **§ 10:** Bestämmelserna om fastställande av prestationer ska kvarstå.

Därtill önskar Bildningsalliansen att:

- En **kontrollerad övergångstid** införs.
- **Fria bildningens verksamhetsförutsättningar** måste tryggas i enlighet med beredningen.

Helsingfors 6.5.2026

Anna Pensar-Kuivamäki
Ordförande

Henrika Nordin
Verksamhetsledare